PRIČA O OSAMDESETAK ŽENA KOJE PJESMOM VRAĆAJU DIGNITET USTANIČKE PROŠLOSTI

Kombinatke – kako to moćno zvuči!

Kombinatke su svoj trnoviti put humanosti u nimalo humanom društvu počele pjesmom »Šivala je deklica zvezdo«, nastavile s »Hej brigade«, pa krenule u potragu za ustaničkim budnicama diljem zemaljske kugle

GLASOVI OTPORA

pjevanje iz srca

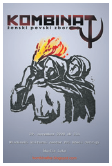

Djelić repertoara

Za Kombinatke će mnogi reći kako su zanimljiva mješavina klasične zborske estetike i načina aranžiranja pjesama, koji istovremeno sa svojim specifičnim izborom repertoara, i nekonvencionalnim pratećim »bendom«, te jako izraženim socijalnim angažmanom odstupa od ustaljenih komornih zborskih praksi.

Tekstovi pjesama koje pjevaju koji put se razlikuju od originala, jer su priređujući ih za zborsku izvedbu ponekad morale skratiti, a poneke »slijepile« koristeći originale iz više jezičnih skupina u kojima su pjevane. Neke su i prepjevi. Uglavnom u bogatom repertoaru Kombinatki nalaze se: Pesem upora (kantautorica K. Jus), Bella Ciao, Puntarska, Grandola, Katjuša, Bilečanka, The Abraham Lincon Brigade, Bandiera rossa, Jutri gremo v napad & Nabrusimo kose, Ženska himna, A las barricadas, El pueblo unido, Hej brigade, Internacionala i mnoge druge.

Piše Slavica MRKIĆ MODRIĆ
Snimio Marko GRACIN, arhiv Kombinata

Ova je priča začeta prije četiri godine na jednoj djevojačkoj večeri, na kojoj su djevojke umjesto uobičajenih priča kao što su one o osobama, temama i dilemama mondenog svijeta, one o braku i djeci, razvezale priču o današnjici u kojoj je čovjek čovjeku sve manje čovjek, u kojem se tog istog čovjeka sve više ugnjetava, tlači i iskorištava, o današnjici koja posvemašno i iz sekunde u sekundu bezobzirno briše ljudska prava i od ljudi čini otuđene individue s totalno izobličenom ljestvicom temeljnih ljudskih vrijednosti. Razvezale priču i dokončale kako je vrijeme da se krene. I bogme, pokrenule su se. Već mjesec dana kasnije, 27. travnja, na dan kad su Slovenci u bivšoj državi obilježavali Dan Osvobodilne fronte, a danas u samostalnoj državi Dan ustanka protiv okupatora ili Dan otpora, one su na osnivačkoj skupštini održanoj u nekadašnjoj tvornici bicikala Rog, u Ljubljani osnovale Ženski pjevački zbor Kombinatke. Ovo što slijedi priča je o osamdesetak žena koje pjevajući pjesme otpora, pjesme potlačenih ali nikad pobijeđenih radnika, seljaka i boraca iz cijelog svijeta žele učiniti sve da današnjica promijeni kompas i zaokrene se u humanijem smjeru, ka svijetu u kojem će čovjek opet čovjeku biti prijatelj. Priču o Kombinatkama i njihovoj ideji, ispričala nam je glasnogovornica Zbora, Maksimiljana Ipavec, jedne travanjske večeri dok su u novostečenim prostorijama, u ljubljankoj Kolodvorskoj ulici Kombinatke uvježbavale repertoar.

Vjera u bolji svijet

A repertoar im je impresivan. Te su nas večeri pjesmom djevojke, žene, majke provele gotovo cijelim »ustaničkim svijetom«, od zemalja bivše država, s naglaskom na pjesme slovenskih partizana, preko Italije i Španjolske, do sjeverne i južne Amerike. Čuli smo i »Rdečo raketo«, pjesmu velikog slovenskog pjesnika Srečka Kosovela, potom načuli da se u njihovom repertoaru nalaze i pjesme slovenskog kantautora Janija Kovačića, kao i kantautorice Ksenije Jus. Da ima i »Jedan Lenon«, pa Brehtov »Einheitsfrontslied«...

– Kad biramo pjesme koje ćemo pjevati uvijek ih biramo po dva načela, a ona su - društveni razmjeri pjesme i dakako poruka. Ona u svim mora biti ista, a ta je poručiti čovjeku da samo uzdignute glave može ostati svoj, da samo borbom može sačuvati dostojanstvo i ostvariti prava koja mu kao ljudskom biću pripadaju. Sve ostalo vodi ugnjetavanju i porobljavanju kako misli tako i tijela. No, naša nakana nije samo pjesmom »protresti« sadašnjicu već i precima na ovaj način zahvaliti na njihovoj borbi i žrtvama koje su dali da bi danas nama bilo bolje. Vratiti dostojanstvo sjećanjima, jer iako čovjek današnjice voli zaboraviti i misliti kako je svijet počeo upravo sad i nikako prije, istina je sasvim drugačija. Da nije bilo borbi i krvarenja naših predaka, ne bi bilo ni nas. Iz poštovanja ka svima koji su digli glas i dali živote, mi pjevamo pjesme što su hranile duh revolucionara diljem svijeta. Pjevamo ih na izvornim jezicima na kojima su i nastajale. Te pjesme za nas nisu samo uglazbljene riječi koje se nižu i stvaraju melodiju, one su za nas jedna velika potresna priča čovjekove vjere u bolji svijet. Ne bolji svijet za pojedinca, kako to danas najčešće biva, već bolji svijet za čitavo društvo, u dahu je ispričala Maksimiljana.

> **CNN**
> **Kombinatke su upravo zbog svog specifičnog puta i borbe pjesmom završile i na CNN-u**

Kombinatke su svoj trnoviti put humanosti u nimalo humanom društvu počele pjesmom »Šivala je deklica zvezdo«, nastavile s »Hej brigade«, pa krenule u potragu za ustaničkim budnicama diljem zemaljske kugle.

Nastup u Rijeci

Prvi javni nastup imale su niti mjesec dana nakon osnivačke skupštine, u alternativnom središtu Ljubljane, u Metelkovoj, u kojoj im je dugo godina bio dom. Tad su zapjevale u sklopu proslave »Dana mladosti«. Odonda do danas nanizali su se koncerti. Kombinatke su nastupale diljem Slovenije i to više puta ili kako bi to rekla Maksimiljana - najčešće nas zovu kad se obilježava Dan ustanka, Prvi maj ili tako neki slični datumi iz slovenske partizanske i radničke prošlosti. Nastupaju često i u Italiji, te imaju izuzetno dobru suradnju s »Tržaškim partizanskim pevski zborom«. Pjevale su u Beogradu ali i u Rijeci i to 2009. godine kad je Rijeka s gostujućom izložbom o Cheu, idejno začetom u Kopru, obilježavala 50-tu obljetnicu boravka Che Guevara u gradu na Rječini.

– Odazivamo se pozivu na svako zbivanje koje promiče iste vrednote koje promičemo i mi, a to su u prvom redu solidarnost, srčanost i hrabrost. Naša je uloga i edukativna jer, svjesne činjenice da današnji mladi, upravo zbog zanemarivanja spomenutih vrijednosti, ali i zanemarivanja vlastite povijesti, sve manje znaju o onima koji su im omogućili život u slobodi, pa prije nego što otpjevamo neku pjesmu, publici ispričamo i priču o njoj. O tome kad je i kako nastala, koja su događanja rezultirala njezinim nastankom... Pričamo im povijest borbe za ljudska prava i poručujemo uvijek isto - boriti se nije anomalija, to je temeljno ljudsko pravo, a u konačnici i zadatak svakog od nas jer humano se društvo ne temelji na potčinjenosti, na šačici onih koji imaju sva prava i masi obespravljenih i jadnih duša. Temelji humanog društva kakvom mi stremimo, a trebali bi stremiti svi koji žele dobro onima što će doći iza nas su solidarnost, suosjećajnost, poštovanje, različitost, prijateljstvo i svijest o tomu da samo čovjek uzdignute glave, čovjek s kritičnom mišlju, čovjek svjestan sebe i svojih prava može takvo društvo graditi i izgraditi. Dakako, svjesne smo da to ne ide preko noći, ali treba početi, i uvjerene smo da će do tog humanijeg društva ipak jednom doći, jer krajnji je čas da se današnjica koja proždire ljudskost, na oltar postavlja uspjeh, natjecateljski duh i izgled, koju nije briga za ljudska prava, mada ih kao alibi često spominje, promijeni, kaže Maksimiljana.

»Kombimuzikanti« - Miran Pečenik (harmonika), Boštjan Benčič (bas), Robert Slanič (gitara), Tjaša Jakop (violina) i Mateja Mavri (voditeljica zbora)

Andreja Alt koja pjeva sopran, Ana Vidmar, Sabina Črnila i s papirom u ruci glasnogovornica Kombinatki

I GRADE BOLJU BUDUĆNOST

Pjesmom poručuju čovjeku da samo uzdignute glave može ostati svoj – Kombinatke

Na strani obespravljenih

Kombinatke oduvijek osluškuju bilo društva, oduvijek su na strani obespravljenih koji dižu glas za svoja prava, pa nikakvo čudo što ih se posljednje dvije godine sve češće viđa kao glazbenu pratnju mnogih protestnih skupova diljem Slovenije. Dale su one podršku i radnicama u »Muri«, radnicima migrantima, bile dijelom kampanje za »Družinski zakonik« i bile potpora još mnogim skupovima, i mnogim pravičnim idejama. Upravo zbog tog dijela rada osnovale su Kombinatke i krovnu udrugu imena Zavod Novi Kombinat čiji je osnovni cilj njegovanje sjećanja na sve one koji su podignuvši glavu krenuli u borbu za ljudsko dostojanstvo. Djelatnosti Zavoda su usmjerene na različita područja ali sve imaju isto polazište - hraniti, čuvati i isticati vrijednosti kao što su socijalna pravda, solidarnost, prijateljstvo i pravo na bunt. Nikakvo čudo što su Kombinatke upravo zbog svog specifičnog puta i borbe pjesmom završile i na CNN-u. O vlastitom nosaču zvuka, dakako da razmišljaju, čak postoji i dosta snimljenog materijala, i jedan spot, no...

> **Kad biramo pjesme koje ćemo pjevati uvijek ih biramo po dva načela, a ona su - društveni razmjeri pjesme i dakako poruka**
>
> Maksimiljana Ipavec

– Nemamo novca za to. Mi smo kolektiv koji se sam financira, ne dobijamo sredstva iz proračuna. Sve što imamo same zaradimo pjevajući na koncertima, kad zatreba i na ulici, sa smješkom će Maksimiljana, a na upit o provokacijama, odnosno o reakciji neistomišljenika kaže - dakako da je bilo provokacija, ali nikad »uživo«, takvi su hrabri na forumima na kojim su nas čak znali nazvati i fašisticama. Da nije žalosno, bilo bi smiješno. Neki nas nazivaju nostalgičarkama, pa ako je biti nostalgija sjećati se svih onih koji su dali život za to da danas mi to ne moramo činiti, da danas mi nemamo zabranu govorenja vlastitim jezikom, da mi ne stojimo sagnute 14 sati s nogama u vodi na rižinim poljima, onda jesmo nostalgičarke. Mi samo pjevamo s vjerom u bolje i humanije sutra, pjevamo iz srca nezadovoljne društvom i sistemom koji nadasve naglašavaju dobit, pri čemu pohlepa postaje vrlina a ne mana. Naše je uvjerenje da su otpor i borba za slobodu temeljna ljudska prava svakog čovjeka, a naš je repertoar onaj koji to i potvrđuje, dokaz da je tomu oduvijek tako, i da tako nije bilo ne bi bilo ni nas.

Još dugo smo u ušima nosili zvuke pjesme »Bella ciao« kojima smo ispraćeni iz Kolodvorske ulice. Fakat im je dobar kredo »S crvenom kredom pisati tradiciju otpora«. Ne na zidove, već na ušne membrane. S glasom njegovati uspomenu na glazbenu tradiciju društva uspravne kičme koja ne podliježe skoliozi. Kombinatke – bože, kako to moćno zvuči!

Pjevaju s vjerom u bolje i humanije sutra

Mame pjevaju, djeca se igraju

Od pekarice do znanstvenice

Kombinatke su žene različitih životnih dobi. U zboru pjevaju osamnaestogodišnjakinje i penzionerke. Pjevaju žene različitih zanimanja i različitih statusa. Kombinatka je i pekarica, i znanstvenica. Kombinatke su i socijalne radnice, i odgajateljice, i učiteljice. Potom arheologinja, biologinja, pravnica, socijalna radnica, tajnica, knjigovotkinja, kemijska tehničarka, restauratorka, kantautorica, komunikologinja, ekonomistica, samostalna obrtnica. Među njima su i studentice, i novinarke, i njihova djeca koja se, u za njih napravljenom kutku igraju dok mame vježbaju kako pjesmom navesti čovjeka da se uspravi, digne glavu i kaže - dosta je bilo ugnjetavanja.

Osamdesetak Kombinatki

Na osnivačkoj skupštini bila je 21 kombinatka, no vrlo brzo Zbor se omasovio, pa danas broji 80-ak djevojaka i žena s područja cijele Slovenije.

– Cure su iz cijele Slovenije, no imamo i jednu Kombinatku - Tinu Širec iz Pule koja nam se priključila za vrijeme studiranja u Ljubljani, a sad dođe kad god uzmogne na probu. Imamo i jednu Francuskinju, potom naš neizostavni dio, a to je naš prateći bend ili kako ga mi volimo nazvati »kombimuzikanti« u kojem je harmonikaš iz Trsta. Trenutno nas je aktivnih pedesetak, deset ih je na »porodiljskom«, a ostatak dođe kad uspije. Probe održavamo petkom i nedjeljom, pred koncerte i češće. Okupila nas je ljubav ka pjesmi i želja za promjenom. Svaka od nas i svaki od nas priča je za sebe, a te ujedinjene priče čine nas kolektivom ljudi istog pogleda na svijet, na prošlost, na današnjicu i na svijet kakav bi mi željeli da bude u budućnosti. Humaniji i primjereniji čovjeku, reče Ipavec.